

Skjemainformasjon

Skjema Norges dokumentarv - nominasjonsskjema
Referanse 1007743
Innsendt 13.06.2016 13:22:42

Sammendrag

Sammendrag

Tittel på dokument(er)/arkiv(er) som nomineres

Den første norske løven

Sammendrag (maks 3000 tegn)

Under et brev fra 12. mai 1292 henger et segl med klart synlig motiv på seglets forside. Innrammet i et skjold ser vi en oppreist løve utstyrt med øks. Løven er symbol på herskermakt. Øksen er Hellig Olavs øks. Dette er det best bevarte middelalderseglet med den norske løve som finnes i Norge. Dagens riksvåpen har denne løven som modell.

Alt fra 1220-årene har vi eksempler på en oppreist løve innrammet i skjold på norske kongelige og fyrstelige segl, foreløpig bare som del av et motiv. I begynnelsen av Eirik Magnussons regjeringstid (1280-1299) fikk den oppreiste løven en øks i labbene og krone på hodet og ble et hovedmotiv. Løven ble, slik vi kjenner den i dag, norsk.

Noen få eksemplarer av motivet finnes på beseglede kongebrev fra årene 1285-1288 i utenlandske arkiv, men seglet på dokumentet fra 1292 viser det eldste bildet av den norske løven i norsk eie.

Dokumentet er et vernebrev for kannikene ved domkirken i Stavanger, utstedt av Norges hertug Håkon Magnusson, den senere kong Håkon 5. Hertugen tok kannikene, deres sveiner, jordegods og løsøre i sitt vern. Sveinene skulle være fri for skatter og pålegg, og de skulle ikke delta i leidangsferd utenom når hertugen selv krevde dette til rikets tarv.

Dokumentet er også sjeldent. Det er et av få bevarte brev utstedt av en norsk hertug fra 1200-tallet.

Utformingen av den norske løve har variert over tid. Den nåværende er tegnet av arkivar og kunstner Hallvard Trætteberg. Hans nye og strengt stiliserte tegning ble tatt i bruk som offisiell utforming av riksvåpenet etter at en ny beskrivelse av våpenet var fastsatt ved kgl. res. i 1937. Trætteberg baserte seg på gjengivelser av den norske løve dels i våpenbøker og dels fra middelaldersegl. Av forelegg i Norge er seglet fra vernebrevet av 12. mai 1292 det viktigste.

Nominasjonen gjelder symbolet den norske løve, materialisert på en del av et dokument.

Opplysninger om søker

Opplysninger om søker

Navn på søker Riksarkivet
Søkers tilknytning til den nominerte dokumentarven Dokumentet er eid av Riksarkivet.

Kontaktperson(er)

Navn Tor Weidling
Stilling 1. arkivar
E-postadresse towe@arkivverket.no
Telefonnummer 22 02 26 00

Fullmaktserklæring

Jeg bekrefter at jeg har fullmakt til å nominere dokumentarven som beskrives i dette nominasjonsskjemaet til Norges dokumentarv

Navn Øyvind Ødegaard
Stilling Avdelingsdirektør
Institusjon Riksarkivet

Identifikasjon og beskrivelse

Identifikasjon og bekskrivelse av dokumentarven

Nøyaktig tittel på dokumentarven, omfang, datering (ytterår) og navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom

Nøyaktig tittel på dokumentarven:

Den første norske løven

Omfang, datering (ytterår):

Dateringen på det beseglede dokumentet er 12. mai 1292

Navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom: Riksarkivet

Visuell dokumentasjon

- NRA_AM_XXVII_1a.jpg
- Riksvåpen_300.jpg

Kataloginformasjon/arkivbeskrivelse/arkivreferanse

Proveniens (opprinnelse)

Kataloginformasjon:

Katalog 1811/81 Riksarkivets diplomsamling inntil 1572. Kronologisk katalog

Katalog 1811/82 Riksarkivets diplomsamling inntil 1572. Katalog etter samling/serie

Arkivreferanse: Riksarkivets diplomsamling, Arnemagnæanske diplomer i Riksarkivet, AM fasc. 27, nr. 1a.

Proveniens:

Dokumentet har opprinnelig inngått i arkivet ved Stavanger domkirke/Stavanger stiftskiste. Omkring 1700 ble dette og andre dokumenter herfra utlånt til den islandske filologen og historikeren Arne Magnusson (1663-1730). Arne Magnusson testamenterte sine samlinger til Københavns Universitet, og materialet inngikk i de Arnemagnæanske samlinger ved universitetsbiblioteket. I 1937 ble dette og andre dokumenter i samlingene gitt til det norske riksarkivet. De utgjør nå en særskilt serie i Riksarkivets diplomsamling.

Bibliografi

Dokumentet er trykt i Diplomatarium Norvegicum, bd. I, nr. 80. Innholdet er referert i Regesta Norvegica, bd. II, nr. 669.

Seglet er omtalt og gjengitt i Chr. Brinchmann: Norske Sigiller fra Middelalderen, bd. 2 Kongelige og fyrstelige Segl, Kristiania 1924, s. 10-11 + plansje XI.

Nina Hveem Carlsen: «Den norske løve gjennom skiftende tider», Arkivmagasinet, nr. 2/1992, s. 41-50.

Hallvard Trætteberg: «Norges statssymboler til 1814», Historisk tidsskrift, bd. 29, s. 479-519, 559-610.

Hallvard Trætteberg: «Riksvåpen og kongevåpen. Norge», Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder, bd. XIV, Oslo 1969, sp. 284-288.

En omtale av dokumentet og riksløven finnes på Riksarkivets hjemmeside:

<http://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Riksarkivet/Nettutstillinger/Skatter-fra-arkivet/Den-norske-loeve>

Støtteerklæringer

Støtteerklæring

Ingen vedlegg lastet opp

Juridiske forhold

Juridiske forhold

Hvem eier dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Riksarkivet
Adresse	Postboks 4013 Ullevål stadion, 0806 Oslo
Telefon	22 02 26 00
E-post	riksarkivet@arkivverket.no

Hvem forvalter dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Riksarkivet
Adresse	Postboks 4013 Ullevål stadion, 0806 Oslo
Telefon	22 02 26 00
E-post	riksarkivet@arkivverket.no

Tilgang

Vil det være faktorer som begrenser offentlig tilgang til dokumentene? Beskriv dem i så fall nedenfor.

Dokumentet med seglet er underlagt Arkivverkets felles regler for adgang og bruk. Når dokumentet har blitt digitalisert vil publikum normalt bli henvist til den digitale utgaven.

Opphavsrett

Beskriv den opphavsrettslige statusen til dokumentarven.

Ingen har opphavsrett til materialet.

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Autentisitet

Seglet henger fremdeles under et originalt diplom fra middelalderen. På grunn av skade, har seglet blitt konserverert, men motivet er fremdeles klart synlig.

Nasjonal betydning

Seglet på dokumentet er en viktig del av det heraldiske materialet som dannet grunnlag for den utformingen av Riksvåpenet som ble tatt i bruk i 1937, og som fremdeles gjelder.

Tilleggs-kriterier

Dokumentenes nasjonale betydning må bli bekreftet gjennom ett eller flere av disse kriteriene

Tid

Seglet er på et dokument fra 1292. Seglet er en viktig del av det heraldiske materialet som dannet grunnlag for den utformingen av Riksvåpenet som ble tatt i bruk i 1937, og som fremdeles gjelder.

Sted

Seglet representerer den norske kongemakten og det norske riket. Det er på et dokument som angår kapitlet ved domkirken i Stavanger.

Mennesker

Seglet er på et dokument, utstedt av Norges hertug Håkon Magnusson, den senere kong Håkon 5.

Emne og tema

Den norske løve med St. Olavs øks er symbol på Norge og det norske riket. Seglet hengerer på et vernebrev for kannikene i Stavanger. Sveinene deres skulle være fri for skatter og pålegg, og de skulle ikke delta i leidangsferd utenom når hertugen selv krevde dette til rikets tarv.

Form og stil

Sosial, åndelig eller kulturell verdi

Seglet under dokumentet er en viktig del av det heraldiske materialet som dannet grunnlag for den utformingen av Riksvåpenet som vi bruker i dag, og har som sådan stor kulturell verdi.

Utfyllende opplysninger

Utfyllende opplysninger

Sjeldenhet

Dokumentet er et av ganske få originale brev utstedt av de norske hertugene på 1200-tallet. Under brevet henger det eldste segl med den norske løve - oppreist og med øks - som er bevart i Norge.

Det fines segl med den norske løve under på ett brev som ble utstedt av kong Eirik Magnusson i 1285 og på fem brev fra hertug Håkon i årene 1286-1288. Disse brevene befinner seg i «Archiv der Hansestadt Lübeck».

Integritet

Representativitet

Konsultasjon og samtykke

Konsultasjon og samtykke

Har dokumentarvens eier(e) og forvalter(e) blitt orientert om og godkjent nominasjonen?

Ja

Vurdering av risiko

Vurdering av risiko

Gi en beskrivelse av i hvor stor grad den nominerte dokumentarven er truet.

Det nominerte dokumentet og dets segl er lite truet. De miljømessige forholdene i Arkivverkets lokaler er gode. Selve dokumentet er i god stand. Seglet har som mange middelaldersegl fått skader. Det har blitt restaurert/konservert av fagkyndig konservator i Riksarkivet.

Dokumentet er digitalisert, og dermed vil ikke informasjonsinnholdet gå tapt, selv om dokumentet og/eller seglet går tapt.

Bevaringsplan

Bevaringsplan

Inngår dokumentarven i en bevaringsplan?

Nei

Hvis ja, last opp et sammendrag av bevaringsplanen. Hvis nei, last opp opplysninger om de nåværende bevaringsforholdene og forvaltningen av dokumentarven.

Vedlegg

- Riksvåpen_300.jpg
- NRA_AM_XXVII_1a.jpg
- Verneplan_Norske_Løve.doc

Resultat og tilleggsinformasjon

Resultatet av nominasjonen og ev. tilleggsinformasjon

Hva ønsker din institusjon å oppnå ved å få dokumenter innskrevet i Norges dokumentarv? Kom med eventuell tilleggsinformasjon som støtter en innskriving i Norges dokumentarv.

Riksarkivet ønsker å få oppmerksomhet rundt arkivenes betydning som dokumentasjon av vår felles historie og kultur, og skape økt oppmerksom om Riksarkivet. Videre ønsker vi å gjøre det nominerte dokumentet og seglet kjent for allmennheten.